

OCCITANIA

BARCELONA-TOLOZA

Revista Literaria y Social de les Terres de Llengua d' Oc

DIRECTORS : Prosper ESTIEU & Joseph ALADERN

SUMARI:

Prosper ESTIEU y Joseph ALADERN, Lletres sobre l'espelida d' OCCITANIA.

P. Anton d' OLVAN, Sobre la llibertat d' escriure

Prosper ESTIEU, Flors d'Occitania.

Miquèu de CAMELAT, A la Gascoungne.

Antonin PERBOSC, La Crozada.

Peire FONS, Devant la Cathédrale Sainte Cécile d'Alby.

Joan PUIG y FERRETER, «La Dama Alegre», (escena del acte tercer).

Mossén Miquel COSTA Y LLOBERA, Dies malalts.

Joan MARAGALL, Janer.

Joan PAIS, Minyonia.

Plàcit VIDAL, Cancens de la vella Espanya.

Joseph ALADERN, Moviment Catalanista.

Paul REGIN, Lo Ninarel de la Abrazucaira Catalana.

Joseph M.^e DE SUCRE, Endreça.

Louis FUNEU, Pichouno Guerro.

Prosper ESTIEU y J. A., Bolegadisa.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

BARCELONA

Sant Gil, 23, Imprempta

TOLOZA

Carriera St. Pantaleon, 10

2⁵⁰ pts. o fr. l'any.

25 cts. núm.

ASABER

Pregaria à tots nostres legidors e confraires de la prèsa occitana, de mandar en doble exemplari lors òbras o lors publicacions: 1 à la **Direccion de Barcelona**, (23, carrer Sant Gil,) e 1 à la **Direccion de Toloza**, (Raissac-subre-Lampy, Aude). Sera parlat dins **Occitania** que de las òbras que seran mandadas en doble exemplari, com es dit aici-subre.

OC CITANIA

Revista Literaria y Social de les Terres de Llengua d'Oc

Anyada 1.^a

Barcelona-Tolosa, Janer 1905

Número 1

Lletres sobre la espelida d'OC CITANIA

Raissac-subre-Lampy, (Aude, Fransa). lo 14 de Novembre 1904.

Mon car Aladern,

Perbosc me manda vòstra letra del 6 d'aicest mez ont es question de fondre *Mont-Segur* dins una Revista occitana-catalana qu'aurià per nom **OC CITANIA**. Som prèst á-n-aquela transformacion d'aprèp las condicions estipuladas dins vòstra letra e dins la letra que Perbosc vos a mandada subre mas endicacions. Adonc, en prencipe, *Mont-Segur* va devenir **OC CITANIA**. Era, acò, una cauza fatala. I a plus de Pirenèas, dempèi que Catalans e Occitans an consciencia de lor Pasad e de lor Avenir. Es pas Lois XIV qu'a fait acò: es lo Verbe d'Oc, mai potent que los conquistadors e los politicians..., es l'Ama de nòstra Rasa que, asadolhada de mòrt, vòl tornar á la granda vida, á la vida obranta e triomfanta! Tolosa e Barcelona!... vaqui lo clam que va despertar la Patria! Car Aladern! abètz compres sò que cal faire. Som am vos de tot còr. Obrèm!.

Prosper Estieu

Barcelona, 1 de Janer de 1905.

Mon car amich Estieu: per fi nostre ideal festejat de tant de temps, esdevé una bella realitat. Nosaltres. en nostres esbojarrats ensòmni de poeta, fendint lo pensament en lo passat, a través d'una pahorosa nit de vuyt segles, hem descobert la riolera llum d'un bell jorn desaparegut, durant lo qual, inspirats per un meteix ideal y ab los accents de una meteixa llenga, cantavem junts les nostres joyes y les nostres penes; al ensemps fitant l'esguart en l'esdevenidor, y a través també d'una nit potser d'altres tants segles, hi descubrim aixís meteix la llum esplendorosa de un bell dia, en que enrunats los monstruosos y feixuchs edificis dels estats actuals, renaixerán los pobles avuy esclavisats, serán lliures las colectivitats y ls homens segons los creá la naturalesa, y junts també, abraçats com a germans que som, tornarem a rependre l'interromput himne a la llibertat y a l'amor universals.

Nosaltres som les matineres au-celles, les matinejadors aloses que cantan anunciant al mon les prime-

res albors d'aqueix futur bell dia; la llum es encara escassa y les tenebres espesses, mes lo mon eamina, cap forsa humana pot deturar-lo; lo cel es trist, los nuvols son espessos y negres, mes ells no son pas eterns com lo sol y un dia o altre s'esvahirán y l'astre tornarà a brillar esplendent com sempre.

Benhaurats los qui veuran la llum del gran jorn! Cantem nosaltres esperançats les alegres joyors de la gran auba que comença, cantem y desvetllem als esperits ensonyats, cantem animats, encar que no siguem més que un sol, solet, en cada una de les encontrades de la gran patria condormida, mes que a cap de les nostres regions li manque'l seu cantayre, que'l cant desvetllador ressoni per les montanyes de Catalunya, per les planures de Provença, per los jardins valencians, per les riberes mallorquines, per les gaves gascones, per les campinyes llenguadocianes... que tots los nostres pobles entonen a chor lo cant de l'anyorament del passat y l'himne d'esperança en l'avenir, com a pregaria sagrada d'una relligió d'esclaus que esperan l'hora de la seva redempció.

La nostra tasca es llarga, no la

veurem finida ni nosaltres ni ls nostres fills, mes a nosaltres, més sortosos qu'ells, nos toca la immensa joya d'haverla començada, comparable solament a la joya d'aquells que per primer colp gaudiran de la hermosa llibertat reconquerida.

Sapiguem donchs deixar dignament, en aquestes humils planes, segellat l'immens amor que sentim per la resurrecció de la nostra patria, perque'ls vinents vegen en elles que no per ser ella esquarterada, ni per ser pochs los que la recordavem, l'estimavem menys qu'aquells que tindran la sort de gaudir dels seus amors, quan resucitada y lliure, poderosa y bella, admirada y respectada del mon, s'enorgulliran de serne fills.

La tasca es llarga y convé començar-la ab delit: **OCCITANIA** naix a la vida y ses albes planes esperan frisosas resplandir ab les idees y ls sentiments dels bons parayres de totes les terres d'Oc. Facem punt y cedim lo lloch a la inspiració dels poetes, aloses patriales que desvetllan als pobles condormits anunciantlosi l'adveniment dels grans dies de la Historia.

Joseph Aladern

Sobre la llibertat d'escriure

Aquí hont me trobo, a Nort-Amèrica, aquells escarafalls qu'avans ohiem en contra la llibertat d'impremta, se van poch a poquet posantse a tò y no trigarem gayre a veure constituït dogma de fè lo que avans era motejat abort del infern. L'imprimatur o la aprovació episcopal se considera aquí com un destorb al nou pensament y al avenç de la premsa catòlica. Los editors de publicacions se fan solidaris de ses dectrines y responsables de ses conseqüencies. En política la llibertat d'escriure es complerta, que ja es tot lo que's pot dir. En religió, (entre catòlics), la premsa sols se sotmet a la autoritat en lo ue qes exstrictament dogma de fè y moial, per no equivocar-se, en lo qual se necessita ben poca teologia y cinch cèntims de sentit comú.

La censura esglesiàstica fa'l meteix efecte al periodisme americà que la censura del metge feya a Sancho Panza quan més ganes tenia de cullarejar l'olla podrida. Quina rabia tenia'l pobre, quan lo metge, ab autoritat parsimoniaca, li deya: —Ja'n tens prou; de això no'n tates; això't faria mal-de-ventre...— Ben cert que ja n'hi havia per tirar la barretina al foch, vull dir per abandonar *el gobierno de la insula*.

Aquí, donchs, no'n tenim de metges ai xí, ni'n volem.

La llibertat d'escriure dels editors ampara també la llibertat de llegir del poble, quin grau d'aproximació ab los editors marca'l grau de civilisació.

Y quants n'hi ha de Sanxos Panzas a Catalunya, que's deixan tocar les espatlles ab la vareta del metge?

Y quants metges hi ha que fan guardar al poble rigurosa dieta espiritual per por de que la lectura se'ls torne agre al cervell? Però ara se n'adonan de que sença lectura'l cervell se torna aygua!

Y no son precisament los bishes, no, los receptayres de la dieta; son en particular una pila, una multitud de rectors y vicaris, que en ses respectives localitats y segons son capritxut criteri, diuen a sos feligresos: Al infern los que llegeixen diaris republicans; excomunicat si llegeixes aquest liberal; mala pena si't suscrius a l'altre demócrata; cap de trons si't demostres catalanista; cuydado, cuydado ab los integristes; mira que aquell altre es un carlí revolucionari; ja pots tirar al foch aquestos paperots; Deu te'n reguard que compris cap novela; aném, feligresos, que ja'n teniu prou ab lo *Camí dret y segur per anar al cel* y l'*Ancora de salvació*. Aygua clara, molles de pa y formatge sech. Naturalment que quan no hi ha res més, Sancho Panza ho diu, la gorja també hi disfruta.

Aixó es un crim de lesa humanitat y que Deu ho té de castigar a no trigayre gayre. Si aixó es progrés ja poden tancar les escoles; ara comprench perquè a Espanya la canalla no va a estudi; què'n farien de la lletra, si després no'ls deixen llegir?

Tots los metges d'estola americans, y jo l'últim d'ells y tots los pacients d'aquí, hem enviat fa temps la dieta a dida. Envieu-li també valtres catalans y us sentiréu més homes y més pensadors.

Pare Anton d'Olván

Flors d'Occitania

I

A l'Occitania

O ma cara Patria, à la vida ès tornada
Del suzari fazent enfins un abenad,
Reprenes lo tiu reng dins lo Monde estonad:
Lo Lep acarnasid t'abià mal escanada.

D'un vent de libertat sentises l'alenada;
Reconquistas lo ben que te fuguèt panad;
Ton pòple per el sol vòl èstre governad:
Sièis sècles d'opresion t'an mal encadenada...

Ocl tornan clarejar tas vièlhas esplendors!
Ara, son rezurgids los mascles Trobadors
Qu'enlaireron ton nom al acrin de la Glòria.

E las autras nacions podran legir deman
Aicestas letras d'aur subre la tiuna Istòria:
«Lo siu Liberador es lo Verbe roman»

II

Flor patziala

Pels òmes del Ubac, qu'an Jana-la-Lorrenca,
Los Occitans sèm los vezins à mesprezar.
Pr'un pauc, de lachetat vendriam nos acuzar,
E nos pasan dabant am la cara auturenca.

Es verai qu'a pallit la lux trobadorencia
E qu'à Muret Montfòrt venguèt nos escrazar.
A nòstra mòrt, pracò, no cal tròp se fizar:
Los liams del sang, cap de conquista no los trenca.

Tant que lors dòmnas brèsaran novèls nascuds,
Los Faidids rezurgids se diran pas vincuds,
Lor ama per degun no sera 'ncabestrada.

Com dins lor còr valent lo Remembre floris,
Sabon qu'à Mont-Segur, contra Roma e Paris,
Esclarmonda de Fois es encara arborada

III

Al Canigo

Gigant qu'ès potonad per las frescas albieras,
O Canigo! siàs rizolent jos ton bernos
Trancant lo nibolas, apareis, ufanos,
Subre lo Mont-Serrat e subre las Corbieras

Tas nèus en plors de gauch rajen dins tas rivièras
Lo pòple d'Oc d'èstre al non-res es vergonhoz
Sèm los sius Cantadors, Acrin! e mira-nos:
Nos adreitam dabant po tencias auturieras

Com as sofert dezempèi l'òrre Acatament!
Mas nòstra ardor lo garira, ton viu torment;
Ton front demest l'azur resentira plazensa...

O Mont! en te vezent tant aut dins la claror,
Abèm apres com cal maldir la Descazensa
E retrobat lo clam reiral: *Auzor! Auzor!*

Prosper Estien

Lengadòc.

A la Gascoune

Lou cap chéns bergougne
Relhèbe au mayti;
Ton sourelh, Gascougne,
que ba lèu sourti.

Qué-t biénin adare
Cantadous nabèts
Dab la bouts mes clare
E leus sous mes bèts.

L'aret déns la terre
Tirara cap-hèms,
A ma drète, 'squerre,
Semiam baléns.

Lous blats dab la hayle
Que haran hilhous.
A l'ayret qui bayle
Puyaran tilhous.

Au crit de la calle
Qu'anaram hardits,
Hech croubin l'espalle,
Espiguète aus dits.

Lèu lèu chéns bergougne
Qué daram bou pic;
Toun sourelh, Gascougne,
Que puntèye au pic!

Miquèn de Camelat

LA CROZADA

Sul camin de França

(1218)

Lo comte de Montfort torna de la Crozada
 —Non pas sus son chabal de guerra, dins los clams
 De victoria, non pas dins la clara elhausada
 Que las espazas fan, punta al solel ausada,
 Demes los auriflams. —

Jos son suc grelha plus pensament sanguinari,
 E l' ost que l' acompanha es plus á son comand:
 Es dins son atahut, estropat del suzari,
 Que s'es acaminat del cros de Sant-Nazari
 Al país franciman.

Amalric, sorn e las, es aqui: sempre sosca
 A sa despodersana, ara que lo capas
 Qu' a menat la granda obra es plus que vana posca;
 Sus la cara d' Alix dabala una ombra fosca
 Que s' avalira pas:

Guiot, son jove fil, qu'en una malparada
 Los Castelnoudarians an atucat pels orts,
 El atabé. 's aquí que sieg la longa estrada,
 Dins l' estrop ont la guerra, en tota l' encontrada,
 A plegat tant de morts.

E los vius, corfalits, jos trums e solelhadas,
 Escortan aquels morts qu' als camps ont son pasats
 An fach gisclar pron sanc de las orras mescladas
 Per portar com de naus las caisas sageladas
 Ont son ara ajasats.

Lo comte de Montfort torna de la Crozada
 Pel camin ont paset, menant al chapladis
 Sos negres gorrimans corrent, urpa atisada,
 A la conquista d' Oc, la terra cobezada
 Que los forabandis.

D' albas á jorns falits, subre l' estrada antica
 Del Albiges e del Roergue, cap al nort,
 Tram los camps englandats de la terra eretica,
 Lo cortege camina, e mala espera tica
 Son pezuc desconort.

Es á Lavour qu' a fach, al luscre, prima pausa,
 Lavour ont sanc rajet mai qu' aiga á cap de dots,
 Lavour ont na Giralda, ambe sa boca clauza,
 Clama sempre revenje e dolor jos sa lauz,
 Morta, al fons de son pots!

Cada nech, al abric d' una gleiza o d' un clastre,
 Troba sa retirada, e, als lums tremolants
 Velhant lo grand Crozat atenjut pel Talastre,
 Fan orazons e cants, dusca al levar del Astre,
 Monges e capelans;

Mas, defora, lo poble, á lor prec funerari
 Abarreja sos brams: « Avalisque Montfort!
 »De sa mala ernha plus non vendra cap d' auvari.
 »La Patria sortis de son clot com Lazari.
 »Lo Lop es mort! es mort!»

Aquel clam retronis e creis tram pech e comba.
 Que l' raubaire s' afane á se despayzar,
 O las peiras catant na Giralda en sa tomba,
 Van se levar, bronzir com granisa que tomba
 E van l' acalhausar!

O leime azir del poble espotit pel menaire
 Del ser agrum de gorbs que, del Roze al Medoc,
 Dex ans escureiguet lo cel embelinaire!
 Parage, onor, tornatz! torna clar, o bon aire
 De la Patria d'Oc!

Las ciutats an ondrat lors torres merletadas
 Dels pennons nacionals: Toloza, Trencabel.....
 O marre dels Ramons! tas banas alertadas
 Al lion aganit qu' a maisas desdentadas
 An esquisat la pell!

Lo cortege camina á trabers los terraires
 Ont, de tot lor balans, totes los campanals
 Clocan la deliuransa e lo laus dels paraires.
 O gauch! tornan montar las cantas dels lauraires
 Subre 's camps mejornals!

O gauch! podon cantar los Trobaires de gloria
 Dont l' afric Sirventesc, alucaire d' ardors,
 Bategant auriflam largat dins la ventoria,
 Subre 's prats batalhers obraba á la victoria
 Com mila esquina-dors!

Sempre mai per amont camina l' ost aurosa
 Qu' amodet Malvolensa e Tort e Falsetat.
 E son sosc, cada vespre, á l' ora tenebroza

Ont fa pauza, s' entorna á la terra claroza
Ont floris la Ciutat,

La Ciutat subrebela ont la man del Talastre
—Beleu la man del Drech immanent e preclar
Que pasta castiaments, á son ora, en son mastre—
Dins la granda escomeza, al mitan del malastre,
Dabalet se mesclar,

E fasquet bronzinar la peira aventuriera
Que, sens saber son obra e praco sens bistort,
Anguet al bon airal en quitant la peiriera,
E truset dins son elm, feroja drechuriera,
La clesca de Montfort.

Antonin Perbosc

Aut-Lengadoc

Devant la Cathédrale Sainte-Cécile

D'ALBY

*Aux grands poètes cathares
Prosper Estieu & Antonin Perbosc.*

La guerre s'éternise au fond des murs d'Alby:
Les martyrs de Béziers et les vaincus de l'Aude
Semblent crier encore avec dame Guiraude
Que le mauvais Pasteur égorga ses brebis.

Le Nord à vêtu là de son farouche habit
Une église où l'encens avec la meurtre rôde,
Forteresse implacable et reine de maraude.
Le Guerrier y squilla l'esprit pur des Nabis...

Mais, devant ta beauté grandiose et gracile,
Je ne veux plus songer, symbolique Cécile,
Qu'en moi coule ce sang dont on fit ton mortier.

Et, puisque te para l'italienne gloire,
J'oublie et je te vois, dans ton élan altier,
Comme un vaisseau latin qui va vers la victoire!

Tolosa

Pierre Fons

« La Dama Alegria »

Drama en tres actes, d'en Joan Puig Ferreter

(Fragment del tercer acte)

(Entra Marta y's troba ab son fill, fret y sever)

Marta

August... mira, despedia al senyor Rull; ara, jo...

August

Y bé! que no te'n vas?

Marta

Sí, justament ara venia a dirte adeu.

August *(ab emoció)*

Adeu, mare... jo me n'aniré, també.

Marta

Sí, fill meu, es bò que surtis a passeig de tant en tant. Vols acompanyarme un moment?

August

No.

Marta

Trigarás, donchs?

August

Oh! sí.

Marta

Prenc la clau?

August

(Ab emoció profunda)

Sí, pren la clau. Quan tu tornis, qui sab ahont seré jo.

Marta

Eh!

August

Res. *(S'asseu apesarat)*

Marta

No triguís a tornar. Però, què tens? Què tens, ara, fill meu?

August

Jo?...

Marta

No triguís a tornar. Y, ahont vas, ara?

August

Sembla extrany que no endevines cap allà ahont vaig.

Marta

No t'entenç.

August

(Prenentli ses mans, besant-les y ab elles estrenyent son rostre y doblegant son cap sobre ella, rompent en amarch plor com una criatura)

Mare! mare! Oh! mare!

Marta

(Ab un desbordament de sentiment)

Fill meu! pobre fill meu!

(Lo pren a son costat)

Perquè plores, fill meu? T'han fet malbé'l cor, veritat?

(Lo pren sobre sa falda, volentlò a frech d'ella y besantlò ab tendresa)

T'han destroçat la vida, pobre infant estimat!

*(Pausa)**(Ella se'l mira ab compassió)*

Pobra criatura ignocenta!

(Tornantlò a besar)

Fill meu! Tu m'estimas, tu no pots viure sença mi, veritat? Ta mere't perdona, t'estima igual que avans... ho sents, fill meu? Perquè't vols fer desgraciat negantme'l teu amor? Si tu no pots viure sença mi, ni jo sença tu.

(Profond silenci)

Perquè'm negues lo teu amor? Oh! fill de mes entranyes, quina pena'm dones! Jo no puch viure sença'l teu amor... viva a mi.

(L'amanyaga ab tendresa y persuació.)

Tu ets pera mí igual que sent infant!

quant dihente cançons te gronxava sobre la meva falda; ets lo noy ignocent, lo tendre infant, l'estimat gentil...

August

No, ja no soch aquell infant que tu retenias ab tanta seguretat. Allavores sí que'm podies enganyar y afalagar al ensemps. M'havies clos los ulls de manera que només te vegés a tu y per això no vaig estimar a ningú més. Quin temps aquell! eh, mare? Que era discret y gentil jo, allavores! Tu m'havies ensenyat d'anar-me al carrer quan venia un senyor! Oh! allavores era dolsa la vida!

Marta

Fill meu! Pietat! Tu pera mi ets lo meteix infant...

August

No veus que ja soch un home, y un home que hi veu clar, ara?

Marta

No, no vulguis ser un home devant meu, sinó un noy, un noy gentil y graciós, fill meu.

(Lo besa y's retira ab certa desilusió)

La teva barba punxa...

August

Res més que la barba, mare?

Marta

Que es trist això! Ah! tu no sabs quant més valen los fills en aquella edat!

August

Ben poca cosa, comparats ab ara.

Marta

Oh! no. Hí ha una diferència immensa. Tu no sabs com una mare estima un infantó tendre y ignocent.

August

Ignocent sobre-tot, eh?

Marta

Que es trist, veure creixe'ls infants! Veurels fets homes, tots cambiats, la veu grossa, llurs gracies perdudes. havent fugit d'ells tot l'adorable encant de l'ignocencial!

August

Deu ser molt convenient per certes mares l'ignocencia dels fills... Ay Deu! Quina llástima! quina llástima de no parir un ninotet que parlés y bellugués com una màquina maravellosa! Ja n'hi hauria prou pera distreure una mare quan li manqués altra companyia.

Marta

Fill meu! perquè dius això? Fins me fas témer pels teus coneixements, perquè tes paraules manquen de sentit.

August

Realment no té cap sentit lo que jo dich, y encara menys pera tu. Torneu-me'ls sentits, divines potestats!

Marta

Tu no has comprès la meva idea. Es cert que una mare s'alegra veient creixe sos fills, porque segueixen la via traçada per la naturalesa, mes ab la creixença, al fugir de l'infantesa, se'n va quelcòm d'indeterminat, quelcòm de preciosíssim que no retorna.

August

L'ignocencia, vaja.

Marta

L'encant més tendre de la maternitat... Ah! que es trist!

August

Perquè no'm dones un germanet, donchs?

Marta

Potser hauria valgut més.

August

Vinga un germanet, dona, vinga, si vols que l'ignocencia't balle pel devant. Te convé una imatge de la virtut a tu que no l'has coneguda may. No hi fa res que qualsevol passant mort de fam sigui son pare... En quant a mi...

Marta

Fill meu!

August

Deixam sol. Jo m'he promès afrontar la mort abans de fer de butxi de la teva ànima. Sols te demano, mare, que em perdones com jo't perdono. Adeu!

Dies malalts

Un camp de pols, terra agostada,
un mar de plom, un ayre gris:
tot sent lo pes de la diada;
y ab un ardor com de febrada
s'allarga'l temps, vell malaltiç.

Y per la mar, ni rastre d'ones;
per l'ayre mort, ni halè de vent...
Dins eixa calma en que t'afones,
¡oh cor!, sols munta per estones
un sò perdut, un sò planyent.

Es lo cantar de la gavina
qu'ab vol erràtic va passant,
veu que concentra y determina
l'alta tristor qu'ara domina
y sembla un crit plorós d'infant.

Es com lo plany ab que's lllamenta
un orfanet sol y perdut,
queixa senç ira, macilenta,
de quan la vida sols presenta
lo desolat, lo decaygut...

Lo puig més alt de la comarca,
mentres la boyra s'hi espesseix,
sembla antigüíssim patriarca

qu'un dol immens. callat, abarea
y'l front de cendra se cobreix.

Temps es de tedi y atonia
en que s'acluca'l pensament,
y ni flotant melancolia
aixeca'ls ulls o somniz guia
vers nou estel o sol ponent.

Baixa la vista y com clavada,
res la reclama al horitzó
ple de calitja fatigada,
y ni'l desitg pren la volada,
ni cerca res l'aspiració.

Sols un ardor ara perdura
del temps pasat tan esplendent,
rastre d'un somni de ventura
que fa més trista la foscura
d'aquest mortal defalliment.

.

Oh! quan un segle y una raça
senten ton pes, tardor fatal,
com oprimint la vida escassa;
¡benhaja'l punt en que amenaça,
cenyit de llamps, un temporel!

Mallorca

M. Costa y Llobera, pbr.

Janer

La curva del cel freda, envidreida,
tota regalant de lluna, inonda
de blancors la ciutat atapehida
qu'ara's veu tota estesa y adormida.....
La veu del mar se sent fonda.

Una mena de cosa esporuguida
travessa, diminuta, la gran plaça
un moment... Y altre cop blanques, desertes
restan les places... y en les branques ertes
ni un estremiment..... res. Glaça.

Catalunya

Joan Maragall

Minyonia

La vida tu no sas encare quant
es plena de delors, ó etat pueril;
á l'ombra del materno afecto sant
tu crixis come flor primavera.

Te circòndeja amor, joyas y cant;
y així, gosant en un eterno abril,
no provas may dolors y sol d' encant
la ingenua viu ánima infantil.

Fulgida aurora de una nit escura,
dols arrecort de un temps lego passat,
principi bell de un' existencia dura;

La joya sola ses l' única flor
que la natura dona al desdixat
oh! quan ses bella, oh! quant ses cara al cor!

L'Alguer, (Sardenya).

Joan Pais

Cançons de la vella Espanya

Desventurats ceguets que cada dia
seguin los llarchs carrers de la ciutat,
posant la mà a l'espatlla del vell guia
que passa demanant la caritat!

Com los antichs Trovayres recorren
cantant cançons de l' una a l'altra porta,
solzament que vosaltres no habiteu
les Corts de la Noblesa, avuy ja morta.

Ni porten lo vestit d'aquella edat,
ni vostra cara es com la d'ells, rosada:
vostra testa d'ulla morts y front torrat
se diu ab vostra roba espellifada.

Ni són les d'ells aquestes harmonies,
que no es d'amor la vostra cançó extranya,
sinó un creixent de dols y d'ironies,
anguniós desvari de l'Espanya.

Barcelona

Piàcit Vidal

MOVIMENT CATALANISTA

La tònica del moviment catalanista durant lo mes passat, la donà'l Teatre... y no'l Teatre Català oficial, instalat al *Romea*, que va esdevenint de dia en dia una institució rancia, sinó'l teatre català independent que per ara s'acull en lo bonich colisseu de les Arts.

Com en totes les altres, a mida que s'avença, la institució del Teatre Català fundat per en Pitarra, que fou una gran cosa al seu temps, va momificant-se, va resultant *demodé*, va divorciant-se de les corrents de l'època y amenaça morir a les mans pecadores d'un Theodor Baró od'un Ferrer y Codina qualsevol trasplantador d'obres estrangeres, fet ab les mans barroeres de qualsevol escombriayre de la literatura.

—
El Geni, d'en Pujolá y en Tintorer, es una obra més pensada que sentida, y per lo meteix de tot punt inpropia pel teatre, hont lo cor, lo sentiment, ho es tot. Perxò l'obra, que fou escoltada relligiosament de cap a cap pel distingit y nombrós públich, no lográ ni un moment despertar la seva emoció, com no la desperta la lectura d'una obra de freda doctrina, y en cambi logra commoureus una senzilla queixa quan surt del cor y va dreta al cor. L'obra de nostres amichs, sença volguerli regatejar belles qualitats literaries y filosòfiques, fou una equivocació portarla a la escena, que es volguerla fer apreciar pel cayre que té menys condicions apreciables. En lo que no s'equivocaren, y de lo qual tots devem estarlosi agraïts, es en lo de haver substituït lo mot *estreno*, pel de *estrena*, que es tan llògich ferho, que sembla mentida que fins ara ningú hi

hage caygut. Ja seria hora que'ls de *Romea* sapiguessen imitar lo bon exemple, trayent de passada a *les vuyt y mitja* y altres castellanismes de sos cartells.

La Dama Alegre, d'en Puig y Ferrer, es lo revers del *Geni*, y a això degué'l seu exit. Es un drama tot ell vida, sença ni una idea, sença una frase feta, sença un *parti-pris* per afalagar al públich en un sentit o altre. Es la meteixa vida transportada sobre la escena, y les idees, los afalagaments, les emocions, resulten dels fets y no de les paraules ni de les declamacions afectades. Es, tal cop, lo drama més *drama*, es dir, més *acció* del Teatre Català.

L'anàlisis d'aquesta obra, requeria un extens article, mes jutjat en bloc, apuntarem solament l'impresió que n'hem tret, y que no ha sapigut veure cap crítich. La tesis del drama es aquesta: «La naturalesa, la plétora de naturalesa, s'oposa al matrimoni per convencional y anti-humà.» Lo dilema es terrible, mes sobre aquest dupte va descapdellantse'l drama acabant decantantse en sentit afirmatiu per la llògica dels meteixos fets, sença paraules grosses ni sentencies inflades, fets, res més que fets. No obstant, lo sentit de moral actual, instituida y consagrada pels segles, hi parla ab accents emocionants que arriban al cor. La escena que'n publiquem ne donará una prova al lector. Un aplaudiment al amich Puig que d'un salt ha sapigut posarse al costat, sinó al devant, de nostres dramaturchs.

Al sortir aquesta revista s'haurá ja representat també, fora del *Romea*, lo *Fructidor* de l'Iglesias, que no obstant fer alguns anys que està imprés, no l'haviem pogut veure representar sinó per aficionats. Això va bé.

Joseph Oladern

Lo Ninarèl de l'abrazucaira Catalana

Blanc somia-troitas, cande organ de patis tindinants, l'escauta fiali d'amargor d'un imposchable amor! Dins las mesorgas d'un esprit a jirs trescants pulcrids, redoli en stobi-escaravis o en rons porja-esparnis.

Abrazucaira dots de vams, fior d'auje catalan, Barceloneza d'iòuve avrillh, seri-as-me astrug gandilh, se, jèuzetica, arreire, ai-las! com castilhan corbas, en fosc go-faves pas ton bral, pèl gorg catolial.

Buscalavida, a rahs pasims, davant cade èime grim, cand miri, libre, dins Paris, l'agrum domnejairis, encantadora flor d'auzor espelida al miu cor, mon sosc s'afflaca d'onzar, mond, tram tos albens popons.

(*Ninarèls*, p. 17)

Paul Regin

Endreça

*Tramesa als companys de la Escola
Moundino al convidarme als seus fochs Florals*

Terra d'Oc: no pots mori!
Tens la llengua que't defensa
contra tota mala fi!

Biarnesos,
aquitans,
algueresos,
catalans,
mallorquins,
aragonesos,
valencians,
provensalesos,
per la Llengua
som germans!

Si seguim com fins aquí
modulantla aquesta parla,
no'ns podrán pas desuní!
Companys, jurem estimarla!
Fills del terror tolosí,
parleula sense desdíl!
Ah si jo pogués vení!
Ab quin gust combregaria
per la Santa Poesia,
ab vosaltres prop de mí!

Y com vos abraçaria
el meu cor barceloní!
Y com el llaviejaria
el beyre per veure si
á dintre se m'hi iafundia
Tolosa, l'alé diví!

Tingueumhi en esperit en vostra taula.
Vull ser Terradociá fins a morí!

M'atrau, encantadora eixa paraule!
Terra dels Alps al camp alicantí,
tens el consol de l'Arch. de Sant Martí.
Fesla ben lluhidora nostra Festa,
que tingui l'ayre magne d'una Gesta!
Enlayre, copa. Els senys fés aclarí!
Als sorts feslos ohí!

Estela Santa: donans Valentia!
Visca la Humanitat feta Mitjdia!

Joseph M. de Sucre

Barcelona

Pichouno Guerro

Per lou couronèu dau Terrail

Au campèstre vencenc, bagna de maurinado,
Sus quau, superbamens, l'Autoun a frucheja,
Vitrier e Bombardier, aquesto matinado,
Per aprene la guerro, ardent, an pondreja.

Dei canoun an tant fach trounar la voues granado
Que, s'ero pas d'expressi, aurien tout sacreja.
Piei, repairen ensens, la barloco sonado,
Vers la cieutat vesino ounte sera louja.

Susarent, mai trepant m'uno voio larguiro,
Dins lou verd Grand-Jardin si meton en ren-
E lei bon vilandrier si levan lou capeu. (guiero)

Qaouro lai baiouneto aussado per centeno,
Dan tems que la musico en poumpo repeteno,
Fan lou salud dei arme zai coulour dau drapeu.

Louis Funen

Provença

BOLEGADISA

LIBRES RECEBUDS. — *Lou Gai-Sabé*.

(Antoulougio Prouvençalo pèr l'an 1905, publicado soute lou gouvèr de Pau Roman. (1.º Annado). Avignoun, Aubanel Frère, editour). — *Diálechs Dramàtichs*, per Joan Puig Ferreter. (Barcelona). — *Els Caps d'Ase*, traduit al català per En Benet R. Barrios. (Barcelona). — *Estampes*, per Pèire Fons. (Tolosa).

La grana dels bons provençals es pas encara mòrta. Dire que, de mai-en mai, aquella grana se fa pas rara, seriá mentir. Mentretant, vèici un bon — que coneixiam i a bèl tems, malgrat qu'ame pas la *reclama*, — dont l'òbra felibrenca comola nòstre còr de gauch. A agut la patriotica idèia d'entreprene annadièrament una *Antologia occitana* ont Trobadors del Atge-Mejan, Trobaires de la descasença e Felibres an una larga plasa. Per ongan, legiretz aquí d'òbras de Bertrand de Born, del Rèi Richard-Còr-de-Lion, de Bertrand de Lamanon, de la Comtesa de Dia, de Belland de la Beldandiera, de G. Brueys, e de P. Roman, Mistral, Aubanel, Devoluy, Azband, Prosper Estieu, V. Bernard, A. Perbosc, Romanilhe, Vidal, Ronjat, etc. Aquela publicacion se perseguirà cada annada, tant que son Autor aura fòrsa e vida. Longa vida à Paul Roman!

En Joan Puig Ferreter, de Barcelona, ma terra-sòrre, es un prozator que raiba de paucar en dialògs dramatics las situacions tristas o agradivas de la vida. Aquela pròza val bèlcòp mai los bordons simbolics o *decadents* de quantis trobaires... L'autor sab dire en *proza* sò que fòrsa rimaires an jamai dit en rimas. A cadun son mestier!

E, pramor que sèm subre los non-rimaires, m'agrada bèlament de recomandar als Occitans de Provença *Els Caps d'Ase*, traduccion en catalan per B. R. Barrios, d'aquel bèl remembre de prima jovesa que debèm al engenh de Mistral. La letradura felibrenca es belèu mai coneguda en Catalonha que en Occitania. E acò's pas pauc dire... E ajustarai: ont son, dempèi Daudet, los jovents escribants *Francimands* que s'inspiran de la pòezia occitana? En Provença, vezi degun. En Lengadòc, i abià Ferdinand Fabre. Es mòt. I a encara Jòrdi Beaume; mas, ara, fa de libres *per tot lo monde*; en Gascònia, tròbi Delbosquet, aprèp Povilhon. E acò's tot. Demandam la renovacion de la letradura francimanda per l'engenh occitan! Acò s'es dejà vist. Pòd se reveire.

Parlabi dels *Francimands*! Vaqui, als mens, un francimand qu'a l'ama occitana! Es En Pèire Fons, lo novèl Mèstre en Jòcs Florals de Tolosa. Aquel trobare, tròp jove per saber la tècnica occitana, s'accontenta, per ara, de *trobar* dins la lenga oficiala. E, à vint-e-dos ans, i es un Mèstre! Que sera acò, quand la dèva Occitania l'aura potonejad apasionadament?

ARMANACS D'OCCITANIA. — *Armanac Prouvençau* per lou bèl an de Diéu 1905. (An cinquante-umen d'ou Felibrige). — *Armana d'ou Ventour en prouvençau*, per 1905. — *Armanac Cèlòri*. — *Grand Armana de Prouvenço*. — *Lou Bartacèu* Armana en prouvençau!

Vaqui los cinq Armanacs occitans que son ara subre ma taula. Mas ne

vendra d'autres lèu-lèu, pramor que, en Occitània, aquels librets de propaganda popularia espelison, en fin d'annada, com parpalhòls, al mez de Mai. Lo primier d'aicestis es lo mai vièlh. A cinquanta-e-un ans, l'atge del Felibrige. Seguis sempre la butada que li balhit son fondator Romanilha, autrament dit *Lo Cascarelet*. A qu'una dèca: publica que d'òbras *provensalas*, malgrat que digue, en jos-titol: «Adouba de la man di Felibre». I a, mentretant qualques felibres autra part qu'en terra provensala!

Lois Charrasse, de Vaizon (Vau-Cluza), fa tamben un Armanac provensal. Lo fa dempèi nòu ans «emé l'ajudo di Mèstre dóu Felibrige». Lo mal-ur es que dels Mestres del Felibrige i a aquí que Mistral, Tavan e lo Capolher Devoluy. Es pas una vana glòria que nos fa dire acò. *Occitània* a autra cauza à faire que de mandar de *copia* à tots los *Armana*... Que l'amic Charrasse pren-gue pas acò per una declaracion de guerra. Es una simpla e libra critica.

Los Cetòris, els, son de Ceta. Visque acò! E visque e clareje lor grand far de Sant-Clar. An pas de pretencions à la granda letradura. Fan sò que pòdon. Ne faguesen autant, dins tots los rodals d'Occitània, tots los que crezon felibrejar!

A Veizon (Vau-Cluza), los aparaires de la Comtesa se son dits que lo tamborin e lo flahutet son dós belas causas. E tamborinan e flahutejan. Fai mai qu'acò. Pauzan dins lor *Calendèr*, am lo precioz adjutori del majoral Lieutaud, los sants de Provensa, e res que los sants de Provensa! Vaquí de bon Felibrige! Durbison, tamben, lor pòrta als felibres de Lengadoc, d'Aquitània, de Biarn, d'Auvernh, etc. Ósca pels bons Occitans de Veizon-en-Provensa!

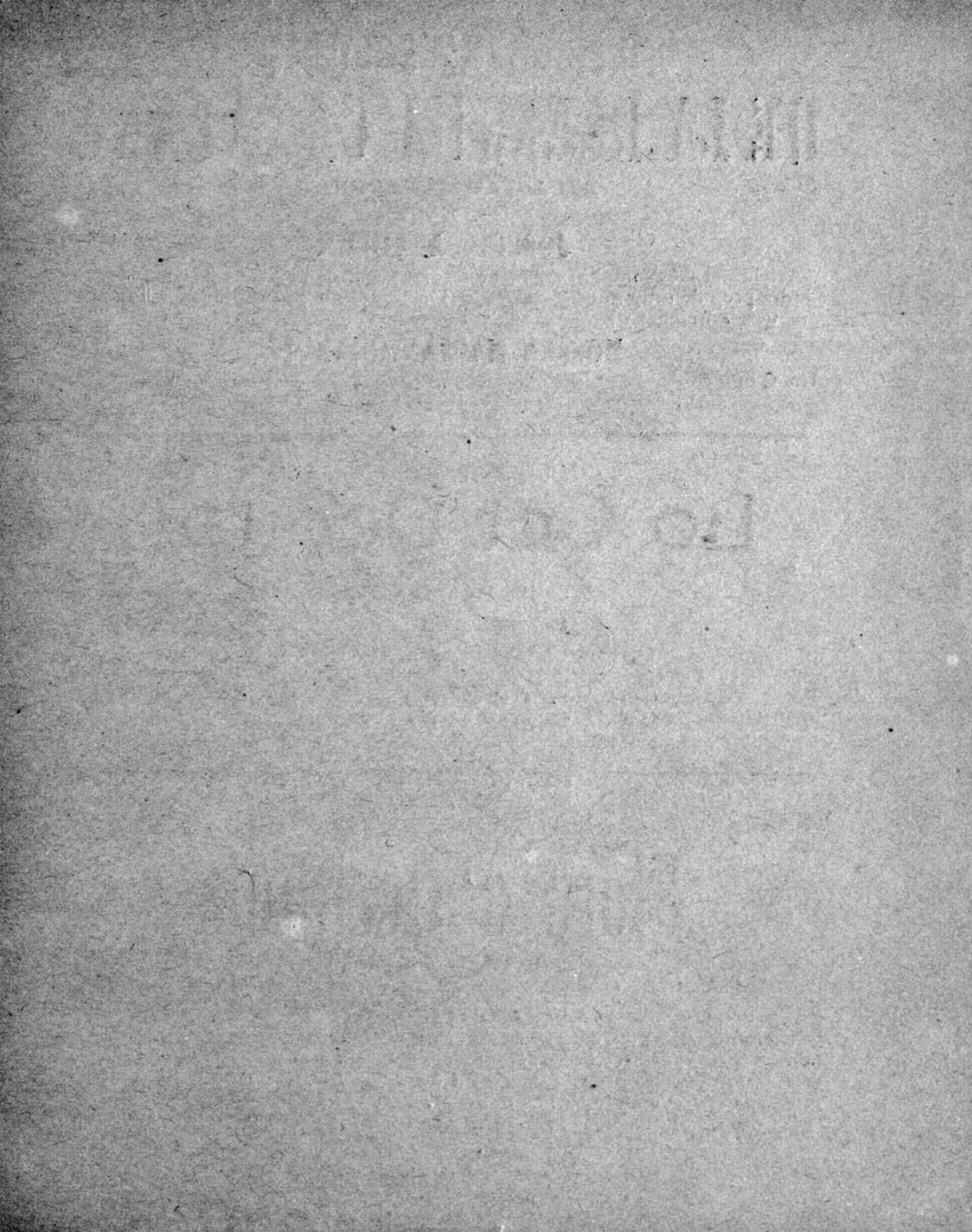
Acabarem sul *Bartavèu*, que se dis lo mai *galòl* e lo mai *comic* dels Armanachs. I a, aquí, belèu un pauc de pretencion... Pracò, tot pežad e mezurad, lo *Bartavèu* pòd aber razon. I a tròp temps que sèm empoizonads pel rire e pel *comic* parizenes. Es que nòstre rire valdrià pas lo dels Francimands? *Bartavèu*, mon amic, ris e galeja à plen gargalhol, e digo li que venguen!

REVISTAS E JORNALS. — Dins la *Campana de Magalouna*, Jan Fournèl defend bèlament las Mantenencias am d'arguments que portan. Felian Court, dins la *Terro d'Oc*, el tamben, dis sò que pensa subre aquela question majora. Devoluy escriu longament dins los *Reclams de Biarn e Gascongne* e dins la *Revue de Provence*; mas sas explicacions convertison degun. Las Mantenencias seran mantengudas o lo Felibrige morira. Abant tot, volèm la vida del Felibrige! — Legisèm dins la *Revue Meridionale*, de Carcasona, un sonet de P. Estieu: «La Ninfa»; dins *Le Pays Cévenol*: «Felibrige et Paix universelle», per B. Sarrieu, «L'Action Regionaliste», per Rémo, «Prosper Estieu», per Roger Brunel, enfin una bèla troba d'Antonin Perbosc: «L'Oli-fant», dins *L'Ame Latine*, de Toloza.

P. Estieu

PREMPSA CATALANA. — Entre'ls números notables publicats darrerament per la prempsa catalana, devem esmentar un preuhat número de Cap d'any de *Juventut*, redactat per escriptors de Cap d'ala y magnificament ilustrat; *La Veu de Catalunya*, dedicada a donar compte del estat actual de les obres del monument al doctor Robert, ab ilustracions d'en Llimona; *Catalunya Artistica* ab un número esplèndit de Cap d'any; *Forma*, que com sempre marca'l limit de nostra perfecció artistica. etc. etc.

J. A.

DICCIONARI POPULAR DE LA LLENGUA CATALANA

REDACTAT Y ORDENAT

— PER —

JOSEPH ALADERN

Triplika al més complert dels *Diccionaris Catalans* publicats fins avuy y contindrà prop de mitg milió de paraules i lustrades ab llurs etimologies llatines, gregues, arábiques y hebrayques per lo sabi filòlech

MOSSÈN MARIAN GRANDIA

Un Quadern de 16 planes setmanal.

25 cèntims cada Quadern

Lo Got Occitan

Trobas en lenga d'Oc

PER

ANTONIN PERBOSC

am un abant-prepaus de Prosper Estieu e de melodias de Paul Vidal e Paul Regin, am traduccion francesa dret-à-dret. 1 vol. in-8° de XII-308 pajas. Prex del exemplari: 4 francs. En venda als bureus d'*Occitania*.

PER PAREISE ONGAN

Flors d'Occitania

Sonets en lenga d'Oc

PER

PROSPER ESTIEU

Se soscriu, al prex de 4 fr. encò del Autor, à Raissac-subre-Lampy [Aude]
Se pagara qu'aprèp recepcion del obratge, que sera un bèl in-8 de 300 pajas am traduccion francesa dret-à-dret. *I aura exemplaris que pels soscriptors.* Esperam qu'aicestis seran leu pro nombrozes.